

УДК 323.15

<http://doi.org/10.46869/2707-6776-2022-20-2>

Ткаченко В.М.

<https://orcid.org/0000-0002-7062-9133>

ПОЗИЦІЯ ЗАХІДНИХ КРАЇН ЩОДО УКРАЇНИ НАПЕРЕДОДНІ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ 24 ЛЮТОГО 2022 р.

Запропонована до уваги читача стаття аналізує позиції різних країн світу напередодні російського широкомасштабного вторгнення в Україну 24 лютого 2022 р. Починаючи з 2014 р. Україна знаходилась у стані неоголошеної війни з Росією, що призвело до окупації Криму та частини території Донбасу. Після цього війна продовжувала тліти після підписання Мінських домовленостей у 2015 р. Наприкінці 2021 р. з'явилися ознаки підготовки Російської Федерації до повномасштабного вторгнення в Україну, про що було публічно оголошено президентом США Дж. Байденом. Протягом декількох місяців відбувалося формування коаліції західних держав з метою надати військову допомогу Україні щоб попередити розгортання конфлікту.

У статті розглянуто позицію ключових західних держав щодо російсько-українського конфлікту та її еволюцію у цей проміжок часу. Україна відіграла роль каталізатора для утвердження єдності Заходу. Надзвичайно важливу роль у здійсненні консолідації країн Північноатлантичного альянсу відіграло керівництво США, яке використало новий підхід – оприлюднення розвідувальних даних для впливу на рішення супротивника. Окрім того проаналізовано помилки які були допущені країнами Заходу починаючи з 2008 р., що зробили можливим вторгнення Росії в Україну. В статті розглянуто ставлення населення України та Росії до проблеми на основі соціологічних опитувань які підтверджують хибність російських наративів про російсько-український конфлікт. Проаналізовано висвітлення загострення російсько-української війни у західних ЗМІ напередодні вторгнення. Автором проаналізовано світогляд В. Путіна та причини прийняття їм рішення нападу на Україну. Розглянута у публікації тема представляє велику цінність для читача у зв'язку з ескалацією російсько-української війни та дозволяє зрозуміти обставини які передували вторгненню.

Ключові слова. Україна, Російська Федерація, широкомасштабне воєнне вторгнення, США, Європейський союз, Північноатлантичний альянс, умиротворення, фінансово-економічні санкції, розрив дипломатичних відносин.

Перші рядки цього аналізу писалися 14 лютого 2022 р. Саме тоді в інтернеті прокотилася хвиля інформації, що датою широкомасштабного вторгнення Росії в Україну стане доба 15-16 лютого. Принаймні так стверджували американські та європейські ЗМІ. Водночас високі офіційні особи в США були дещо стриманішими, заявляючи, що «не вірять у те, що Путін ухвалив остаточне рішення» [1].

Тривога в українському суспільстві наростала. Можна вірити чи не вірити журналістам і політикам, але куди дітися він суворой реальності: лише впродовж одного недільного дня 13 лютого з території України вилетіло два десятки чартерних рейсів. А це не будь-хто, а олігархи, бізнесмени й депутати-мільйонери на приватних літаках наввипередки втікали із країни. Очевидно, у

їхньому розпорядженні були досить достовірні джерела інформації щодо вірогідності агресії [2]. Тим часом засоби масової інформації зарясніли посиленнями на джерела американських військовиків й спецслужби ЦРУ про ймовірний напад на Україну саме у середу 16 лютого. Було наведено багато переконливих розвідувальних деталей як щодо шляхів вторгнення РФ в Україну, так і про завдання, покладені на окремі російські підрозділи. Однак знову ж таки робилися застереження, що ніхто на разі не здатен оцінити й передбачити неминучість такого нападу. Напруга в українському суспільстві наростала, а монолітної єдності на Заході у ставленні до можливої широкомасштабної агресії все ще не було досягнуто. Висловлювалися навіть припущення, що США свідомо поширюють алармістську інформацію з тактичних міркувань. Однак президент США Дж. Байден наполягав на високій вірогідності російського вторгнення достоту 16 лютого. До того ж ще 11 лютого 2022 р. радник президента США з нацбезпеки Дж. Салліван деталізував, що можливе вторгнення російських військових в Україну може початися з повітряних бомбардувань і ракетних ударів.

Уже на початку жовтня 2021 р. американська розвідка отримала переконливі докази, що президент РФ В. Путін прийняв рішення щодо повномасштабного вторгнення в Україну. Мета вторгнення – захоплення Києва («матері городів руських» і центру Православ'я), а також контроль над приблизно 2/3 території України. Радник міністра внутрішніх справ України А. Геращенко запевнював: «Масованих ударів авіації по містах не планувалося. Центри воєнного управління, склади боєприпасів і військової техніки мали б вражатися ударами крилатих і балістичних ракет. Все це здійснювалось би під прикриттям потужної пропагандистської кампанії про недопущення вступу України в НАТО, розміщення на її території ракет, здатних досягати Москви впродовж 5-7 хвилин, ну і, звісно, захисту «пригнобленого» російськомовного населення. Після чого в Києві на багнетах армії РФ було б поставлено маріонетковий пропутінський уряд» [3]. Життя вчить, що до даних розвідки слід ставитись сумлінно, і, сподіваючись на краще, слід готуватися до гіршого.

Досить згадати оприлюднення узагальнюючої світоглядної статті В. Путіна від 12 липня 2021 р. «Про історичну єдність росіян і українців». Її головний лейтмотив – українці це складова частина «триєдиного російського народу», а не самостійний суб'єкт історії. Наразі ми орієнтуємось на конкретні дані соціологічних досліджень. А вони засвідчують, що за українцями й росіянами – досвід спільної життєдіяльності та тривалий час взаємного спілкування. У одних людей від цих взаємин залишилися позитивні настанови, у інших – накопичилася образа й недовіра. Та все ж впродовж тривалого часу ставлення українців до Росії було завжди кращим, ніж росіян до України. Саме на це звертали увагу дослідники Київського міжнародного інституту соціології (КМІС) та російської недержавної дослідницької організації «Левада-Центр». Чому так сталося – це предмет самостійного дослідження. Ми ж зосереджуємо

увагу на поточному моменті – вирішальну роль у наростанні недовіри між народами відіграла насильницька анексія Криму й агресія на Донбасі. Відтак у листопаді 2021 р. соціологи України і Росії здійснили заміри, використовуючи одну і ту ж методологію. Згідно з результатами досліджень, на той час до Російської Федерації добре чи дуже добре ставилося 39% українців, а погано чи дуже погано – 47%. У Росії ж добре чи дуже добре ставилося до України 45% населення, а погано й дуже погано – 43%. Показники дещо різнилися, однак вони й не могли бути тотожними: адже йшлося про ставлення до держави-агресора й держави-жертви агресії. Було б дивно, коли б жертва агресії перейнялася теплою симпатією до агресора.

Насильна анексія Криму в 2014 р. та окупація частини Донбасу стали першим із часів Гітлера актом захоплення в Європі чужої території. Іноді дехто посилається на бомбардування Сербії наприкінці 1990-х рр. Але тоді жодна із країн НАТО не приєднала й дюйма сербської землі до своєї території. Не висловлюють країни НАТО жодних територіальних претензій до своїх сусідів і нині. Так, перед загрозою російського вторгнення в Україну, в громадській думці Польщі, були притлумлені колишні історичні образи до України та активізувалися ідеї створення оборонного союзу з нашою державою. За словами очільника МЗС України Д. Кулеби, на офіційному рівні, при створенні нового формату співпраці, було заявлено, що «Велика Британія та Польща стоятимуть пліч-о-пліч з українським народом у зусиллях із захисту суверенітету та територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаних кордонів... Також ми зосередимо свої зусилля у тристоронньому форматі на економічній, торговельній, енергетичній співпраці та боротьбі з дезінформацією» [4]. З польського боку було висловлено розуміння ролі і значення України у відстоюванні принципів європейської єдності. Так, глава Бюро національної безпеки Польщі П. Солох в інтерв'ю польському радіо від 17 лютого заявив: «Доки не пролунав перший постріл, є надія, що справа не дійде не лише до найчорніших сценаріїв, а взагалі до будь-якої агресії проти України... Однак на даний момент вірогідність агресії проти України видається більшою, ніж день-два тому назад» [5]. Попри усі миролюбні сподівання, слід усвідомити, що назріваюча агресія Росії проти України стала справжньою безпосередньою загрозою миру й безпеці у всьому світі. Так, держсекретар США Е. Блінкен заявив на засіданні Ради Безпеки ООН 17 лютого: «Ставки виходять далеко за межі України. Це – момент загрози життю і безпеці мільйонів людей, а також основам Статуту Організації Об'єднаних Націй і базованого на дотриманні правових норм міжнародного порядку, що зберігає стабільність у всьому світі. Ця криза безпосередньо зачіпає кожного члена цієї Ради і кожної країни світу. Тому що основні принципи, що підтримують мир і безпеку, принципи, що були закріплені після двох світових війн і «холодної війни», перебувають під загрозою» [6]. Йдеться насамперед про принцип, згідно з яким жодна країна не може силою змінити кордони іншої. Так само

принцип, згідно з яким якась одна країна не може диктувати іншій країні цивілізаційний вибір та відповідний політичний курс, або ж те, з ким вона може вступати в союз. Врешті-решт, йдеться про дотримання принципу державного суверенітету. Тим часом, нехтуючи цими засадничими принципами, без жодних підстав і виправдань, Росія зосередила на кордонах з Україною понад 150 тис. військовослужбовців. Москва час від часу запевнювала, що нібито поступово відводить ці сили. Однак розвідка США не фіксувала, що це дійсно так відбувається. Попри усі заяви В. Путіна про деескалацію на практиці ми мали можливість переконатися, що жодного кроку в цьому напрямі не було здійснено. А це засвідчувало про реальну вірогідність радикального і небезпечного сценарію російської атаки проти України. І ці атаки, судячи з усього, планувалися з багатьох напрямків: і від Луганська та Донецька, і в бік Києва, і з боку моря в сторону Одеси. У цьому протистоянні все менше проглядалося дипломатії і все більшу питому вагу набирали агресивні дії проти України. За оцінкою глави Північноатлантичного альянсу Й. Столтенберга, НАТО не бачило свідчень відходу російської армії від кордонів України, а тому розглядало плани щодо нарощування своїх сил у Східній Європі як відповідь на агресію, загрози й присилування з боку Москви. Віднині вже йшлося про «нову норму» політичного курсу РФ. Під цим новим терміном Столтенберг розумів готовність Росії «використати силу й присилування, щоб змінити архітектуру безпеки в Європі». А тому він закликав союзників залишатися у стані бойової готовності допоки «виведення російських військ не підтвердиться» [7].

Разом з тим слід визнати, що в минулому з боку Заходу не було проведено чітких «червоних ліній» на шляху агресора: «Ось чому Байден і його команда, котрі зробили висновки із уроків 2014, вдалися до низки безпрецедентних заходів для недопущення вторгнення в Україну, починаючи від добре продуманої й масованої інформаційної кампанії, що виставила Путіна в образі Гітлера ХХІ ст., і закінчуючи десятками літаків з протитанковою зброєю – безцінним засобом для зупинки механізованих колон агресора» [3]. Згадаємо хронологію подій «гарячого тижня» для України. 11 лютого держсекретар США Е. Блінкен заявив, що Росія направила додаткові сили на кордон з Україною і може розпочати вторгнення в будь-який момент, зокрема й під час зимніх Олімпійських ігор в Пекіні. Водночас України В. Зеленський підкреслив, що країна готова захищатися від вторгнення незалежно від дати. Свою думку з приводу можливого вторгнення вночі 16 лютого висловив прес-секретар американського оборонного відомства Дж. Кірбі: «Я не здатний підтвердити ці повідомлення», але в Пентагоні вважають, що на даному етапі «масштабні воєнні дії можуть розпочатися у будь-який момент». Аналогічну позицію озвучив і радник з питань безпеки Дж. Салліван: Росія готується здійснити неочікувану провокацію під «чужим прапором». З огляду на зазначене, «ми не можемо в точності передбачити день, однак ми уже деякий час говоримо, що перебуваємо у часовому вікні, і вторгнення з боку Росії в

Україну може розпочатися – масштабні бойові дії можуть розпочатися – у будь-який день» [8]. Тим часом Росія з свого боку оголосила 15 лютого про повернення на бази своїх військовиків Західного і Південного округів. Те ж саме було заявлено щодо повернення підрозділів з навчань в окупованому Криму. В цей же день В. Путін заявив, що Росія не хоче нової війни і відкрита для подальшого діалогу із США та їхніми союзниками по НАТО. Однак водночас американська і британська розвідки повідомляли, що стягування російських військ до кордонів України триває. 16 лютого CNN з посиланням на дані української розвідки повідомляла, що на кордонах з Україною нині перебуває понад 148 тис. російських військових, зокрема більше 126 тис. сухопутних військ, але для повномасштабного вторгнення їх все ще недостатньо. Врешті-решт, як зазначав впливовий британський таблоїд Mirror, за даними розвідки вторгнення могло розпочатися о третій годині ночі за київським часом, однак цього не сталося: «атака не відбулася на фоні зустрічі міністрів оборони країн НАТО в Брюсселі, призначеної на 16-17 лютого, під час котрої буде обговорюватися ситуація навколо України» [9]. Згодом зустріч президента США з союзниками по НАТО відбулася 18 лютого 2022 р. В цей час інформаційний супровід не викликав у Заході оптимістичних сподівань. З одного боку, російське керівництво ніби й давало зрозуміти, що відбудеться відвід більш ніж 150 тис. військовослужбовців від кордонів з Україною. Більше того, ці запевнення супроводжувалися підготовленими завчасно відеороликами, де танки й інша важка техніка нібито покидає прикордонні райони на залізничному транспорті. Однак згодом Вашингтон отримав «достовірну інформацію про те, що заяви Росії можуть бути частиною дезінформаційної кампанії, спрямованої на те, щоб увести США в оману. Врешті-решт генеральний секретар Альянсу Й. Столтенберг заявив про відсутність будь-яких ознак скорочення числа військового контингенту [10]. Як можна було поставитись до зазначеної інформації? Можливий варіант відповіді випливав із звернення Президента США Дж. Байдена до громадян Росії 15 лютого 2022 р. Головний меседж виступу полягав у запевненні російського народу в тому, що «ви нам не вороги». Байден запевнював, що не вірить і в те, що російський народ прагне кривавої руйнівної війни проти України. Тієї країни і народу, з яким росіян пов'язують такі тісні зв'язки – сімейні, історичні й культурні. Тим більше, що американці, росіяни й українці були союзниками під час Другої світової війни. І за цих передумов, коли Росія нападе на Україну, це буде війна без приводу й підстав. Байден застерігав: «Я говорю це не для того, щоб спровокувати, а щоб сказати правду – тому що правда важлива; відповідальність має значення. Якщо у наступні дні й тижні Росія вторгнеться, то людські жертви будуть величезними, але й стратегічні втрати Росії також будуть величезними. Якщо Росія нападе на Україну, вас очікує приголомшливий міжнародний осуд. Світ не забуде, що Росія обрала непотрібну смерть і розруху. Вторгнення в Україну виявиться раною,

нанесеною самому собі» [11]. Друга частина меседжу президента США викликала не меншу зацікавленість. Проблема полягає в тому, чи слід вважати це звернення своєрідною формою оголошення холодної війни авторитарному кремлівському режиму? З одного боку, риторика цієї частини документу досить жорстка: «США, наші союзники і партнери дадуть рішучу відповідь. Захід нині є об'єднаним і енергійним. Нині наші союзники по Альянсу, як і Північноатлантичний союз як ніколи єдині й непохитні. І джерелом нашої незламної сили як і раніше залишається могутність, стійкість і всезагальна привабливість наших спільних демократичних цінностей. Тому що мова йде не лише про Росію й Україну. Йдеться про відстоювання того, у що ми віримо, про майбутнє, якого ми прагнемо для нашого світу, про свободу – про свободу, про право безлічі країн обирати власну долю і про право людей обирати своє майбутнє, про принцип, згідно з яким країна не може змінювати кордон своїх сусідів силою» [11]. Ще одна особливість звернення Дж. Байдена – жорстке застереження, що Сполучені Штати разом із своїми союзниками і партнерами у всьому світі готові ввести потужні санкції стосовно експортного контролю, зокрема й дії, до яких не вдавалися в час, коли Росія вторглася в Крим й східну Україну в 2014 р. Відтепер США будуть чинити сильний тиск на їх щонайбільші й значущі фінансові установи й ключові галузі. Ці кроки, зазначає Байден, «готові розпочатися, як лише Росія рушить. Ми вдамося до довгострокових дій, що підірвуть здатність Росії конкурувати в економічному й стратегічному плані. А що стосується «Північного потоку – 2», газопроводу, по якому природний газ із Росії буде поступати в Німеччину, то, якщо Росія продовжить вторгнення в Україну, його не буде. Хоча я не буду посилати американських військовослужбовців воювати з Росією в Україні, ми забезпечили українських військових технікою, щоб вони могли захищатися. Ми надали навчання, поради й інформацію для тієї ж цілі. І не помиляйтесь: Сполучені Штати будуть захищати кожен дюйм території НАТО з усією міццю Америки. Напад на одну країну НАТО – це напад на усіх нас. І прихильність Сполучених Штатів статті 5 недоторканна» [11]. Це послання Байдена викликало значний міжнародний резонанс. Принаймні в середовищі провідних світових аналітиків. Однак, судячи з усього, належних висновків з боку Росії здійснено не було. Саме на цьому моменті наголосив держсекретар США Е. Блінкен, виступаючи 17 лютого на засіданні Ради Безпеки ООН з питань виконання Мінських домовленостей. Вихідним пунктом його виступу була констатація наявності загрози миру і безпеці у світі з боку агресивного курсу Росії щодо України. Ця агресія являє собою насамперед загрозу основним принципам, що були закріплені після двох світових війн й холодної війни: 1) жодна країна не може силою змінити кордони іншої; 2) жодна країна не може диктувати іншій країні політичний курс чи вибір того, з ким вона вступає в союз; 3) принцип державного суверенітету. Тим часом, наголосив Блінкен, Росія сконцентрувала понад 150 тис. військових на кордонах з Україною. А

заяви Росії щодо відведення військ не підтверджуються даними розвідки. Насправді сухопутні війська, авіація, кораблі, готуються у найближчі дні нанести удар по Україні: «Ми не знаємо точно, як будуть розвиватися події, але ось що може очікувати світ... По-перше, Росія планує створити привід для свого нападу. Мова може йтись про насильницькі дії, відповідальність за котрі Росія покладе на Україну, або ж про обурливі звинувачення, котрі Росія висуне проти українського уряду. Ми не знаємо точно, у якій формі це відбудеться. Можливо, це буде сфабрикований – нібито здійснений «терористами» вибух на території Росії, вигадане виявлення братської могили, постановочний удар безпілотною по цивільному населенню а чи фейкова – а можливо і реальна – атака із застосуванням хімічної зброї» [6]. Подальші дії російського керівництва неважко спрогнозувати. У відповідь на сфабриковані провокації Кремль може театралью скликати різні наради для нібито термінової вирішення кризи. Будуть масово розповсюджуватися відозви щодо захисту російських громадян чи етнічних росіян в Україні. Власне, барабанний бій підконтрольних державних ЗМІ уже посилюється. Відтак складалося враження, що початок вторгнення – лише питання часу: «Російські ракети і бомби будуть падати на Україну. Зв'язок буде заблоковано. Кібератаки призведуть до закриття ключових українських установ. Після цього російські танки і солдати атакують ключові цілі, котрі уже визначені й нанесені на деталізованих планах. Ми вважаємо, що ці цілі включають... столицю України Київ, місто з населенням у 2,8 млн. людей. І конвенційні удари – не все, що Росія планує завдати народу України. У нас є достовірна інформація, що мішенню Росії стануть певні, конкретні групи українців». [6]. Для чого держсекретар США Е. Блінкен викладав перед дипломатами Радбезу ООН усі ці ймовірні варіанти агресії Росії? Зовсім не для того, щоб розпочати війну, а щоб запобігти їй. Про все це завбачливо було попереджено український уряд. А звернення до світової громадськості мало б повпливати на Росію з тим, щоб вона зійшла із шляху війни і обрала інший шлях, поки ще є час. Варто бути готовим до того, що Росія, як це вже не раз бувало, буде іронізувати над американськими попередженнями. Якщо ж Росія змінить курс і доведе, що вона віддана дипломатії, Сполучені Штати з радістю сприймуть будь-яку критику цих прогнозів. Однак, якщо Росія зробить вибір у бік війни, зазначив Блінкен, «наша відповідь буде жорсткою і рішучою» [6].

Того ж дня – 17 лютого 2022 року – коли відбувалося засідання Ради Безпеки ООН по Україні, на Донбасі розпочалося серйозне загострення ситуації. Бойовики розпочали обстріли населених пунктів і позицій українських військових. Одночасно 17 лютого донецькі найманці заздалегідь зробили записи відеозвернення щодо евакуації населення ОРДЛО в Росію, яке було оприлюднено дещо пізніше – 19 лютого. Цей крок засвідчував, що Росія готує завідомо брехливу інформацію, щоб створити привід для нападу на Україну. Усі ці дії наводили на думку, що пропозиція розв'язати проблему шляхом

дипломатії Росією відкидається, а тому й Заходу прийшов час розставити усі крапки над «і» та назвати речі своїми іменами. У п'ятницю 18 лютого президент США Дж. Байден заявив на брифінгу у Вашингтоні: «Наразі я переконаний, що він [Путін] прийняв рішення. У мене є підстави так гадати». Відбулося те, що помітно відрізняло цю позицію від минулих заяв президента США. Раніше він зазначав, що Путін ще не прийняв остаточного рішення з цього питання, а сам Байден має все ще обмежене уявлення про те, як врешті-решт поступить його російський колега.

Наразі ж від президента США поступила інформація, що спиралася на «значні розвідувальні можливості»: «У нас є підстави думати, що російські військові планують і мають наміри напасти на Україну наступного тижня, в найближчі дні... Ми вважаємо, що вони нападуть на столицю України, Київ, місто з населенням 2,8 мільйонів невинних людей». Така відкрита заява щодо планів Росії, наголосив Байден, здійснюється для того, щоб завадити намірам Москви напасти на Україну під якимось надуманим приводом. В разі ж коли Росія форсуватиме реалізацію своїх планів, то вона понесе відповідальність за «катастрофічну» і нею самою ж ініційовану війну [12]. В ситуації, що склалася, було важливо продемонструвати єдність позиції Заходу у ставленні до агресивної політики Путіна. Тож під час брифінгу Дж. Байден наголосив: «Всупереч спробам Росії розділити нас, цього не відбулося». Після тривалого періоду невизначеності у оцінці Заходом загроз з боку Росії, виступи і заяви Президента США Дж. Байдена від 18 лютого внесли елемент чіткості й однозначності у визначенні агресивної політики Москви. Мало в кого із тверезомислячих людей може виникнути сумнів щодо завідомо брехливої інформації Кремля про нібито запланований наступ України в Донбасі: «Немає жодних доказів, що підтверджували б такі твердження, і це суперечить здоровому глузду – думати, що українці вибрали б момент, коли на кордоні перебувають понад 150.000 російських військових, для ескалації конфлікту, що триває роками». Українські військові, зауважив Байден, діяли до цього часу розумно і стримано: «Вони протидіють тому, щоб росіяни втягнули їх у війну». І саме Росія розмістила своїх солдат майже по усьому периметру кордонів України: на сході в Донбасі, на півночі в Білорусі, на півдні в окупованому Криму [12]. Більш обережно пролунав виступ генерального секретаря НАТО Й. Столтенберга. З одного боку, він нагадав, що НАТО надає підтримку Україні у боротьбі за право на самооборону. Українська армія нині набагато сильніша за ту, що була під час насильницької анексії Криму. В разі широкомасштабного вторгнення проти Росії будуть уведені санкції й агресор заплатить високу ціну за будь-яке порушення територіальної цілісності України. З другого боку, він уник однозначної оцінки щодо дій Путіна: «Росія створила щонайбільшу концентрацію військ з часів закінчення холодної війни. Вона як і раніше зберігає можливість нападу на Україну. Чи здійснить вона це? Ніхто не в змозі

сказати це з повною впевненістю. Ніхто не знає, чи дійде справа до повномасштабної атаки чи скоріше до дій більш дрібного калібру» [13].

За цих умов наростаючої агресивності з боку Росії набирала інтенсивність і масштабна кампанія дезінформації навколо України. Тож на часі стала актуалізація боротьби з інформаційною агресією. А тим часом, поки наприкінці холодної війни Велика Британія розпустила інформаційний підрозділ, Росія навпаки – активізувала свій підрозділ і наростила потік дезінформації. Лише з початку лютого місяця, заявила Л. Трасс, було виявлено 40 випадків розповсюдження брехливих даних з боку Росії. Так, була розповсюджена брехлива інформація, зокрема щодо відводу військ. Насправді жодного відводу не було, навпаки відбувалося нарощування. А відтак зберігається «висока вірогідність того, що Путін вторгнеться, і нам слід до цього готуватися». Тож Велика Британія виявила ініціативу й подала приклад створення Центру урядової інформації з боротьби із дезінформацією [14]. Отже, станом на 20 лютого перспективи вирішення кризи навколо України дипломатичним шляхом мали досить бляклий вигляд. Особливо така думка закрадалася на фоні ядерних навчань, що розгорнулися спільними зусиллями Росії й Білорусі. Тим більше, що президент США Дж. Байден і його міністр оборони Л. Остін на той час заявили, що, судячи з усього, В. Путін уже прийняв рішення.

В будь-якому процесі, а тим більше в політичному, точка неповернення є переходом суспільством певної критичної грані. Складаються принципово нові умови життєдіяльності, наступають переломні моменти й важкі випробування, що вимагають складних й неординарних рішень. А тим часом об'єктивно запускається ланцюжок наслідків, який кладе край будь-яким спробам повернути процес назад. Дехто намагається цей процес загальмувати чи ускладнити, але відмінити – це ще нікому в історії не вдавалося. Досить згадати невідворотний кінець імперії Наполеона Бонапарта чи крах Третього Рейху Адольфа Гітлера, так само розпад Радянського Союзу. Чи зроблені з цього належні висновки? Насамперед це стосується відомого політичного спойлера В. Путіна, який перейнятий нині своєю месіанською ідеєю відродження імперської Росії в історичних кордонах початку XIX ст. Власне російські кордони, за його злим жартом, не закінчуються ніде. Україну він взагалі вважає «задвірком» Російської імперії, і в цьому уже закладений вирок його загарбницьким планам. Немає жодного сумніву, що будь які спроби повернути історію назад, реставрувати старі імперські порядки, а тим більше заперечити право українського народу на власну ідентичність та міжнародну суб'єктність – приречені на поразку. Однак, на превеликий жаль, на наших очах розігрується велика вселенська трагедія – на просторах України ось уже 8 років триває війна проти Європи, яку деякі європейські політики чомусь часто-густо воліли трактувати як конфлікт між Росією й Україною, висловлюючи з цього приводу свою «глибоку стурбованість», вдаючись до таких-сяких економічних санкцій та закликаючи сторони до стриманої поведінки. Така короткозора оптика

створювала сприятливу атмосферу на світовій політичній сцені для тієї ролі, яку для себе обрав В. Путін і безпардонно розігрує її до останнього часу на публіці. Яскравою тому ілюстрацією було проведення позачергового засідання Ради Безпеки РФ 21 лютого 2022 р. Драматургія поставлених на розгляд Ради Безпеки РФ питань могла б вражати своїм цинізмом, якби основні тези Путіна банально і безпідставно не повторювалися з року в рік у низці звернень до представників Заходу. Суть їх зводиться до того, що Росія як країна агресор вимагає від міжнародної спільноти дати гарантії того, що жертва агресії Україна відмовиться відстоювати свою територіальну цілісність. Абсурдність постановки питання здавалось би не потребує додаткової аргументації. Тим не менше, цю надуману концепцію ще 8 лютого 2022 р. на прес-конференції довелося вислуховувати президенту Франції Е. Макрону. Тоді В. Путін сказав, що українці уже двічі намагалися «військовим шляхом вирішити проблему Донбасу, й не приховували це, використовували техніку, авіацію. А хто нам дасть гарантії, що цього не буде?» [15]. З точки зору Путіна, гарантію насильницької анексії Криму та захоплення інших територій Росія може забезпечити собі лише в разі перебуванням України поза межами НАТО: «Ви розумієте, чи ні, що коли Україна буде в НАТО й буде воєнним шляхом повертати собі Крим, європейські країни автоматично будуть втягнуті у воєнний конфлікт з Росією. Звичайно, потенціал об'єднаної організації НАТО і Росії неспівставні. Ми розуміємо, але ми також розуміємо, що Росія – одна із провідних ядерних держав, а щодо деяких компонентів сучасності навіть багатьох випереджає. Переможців не буде, і ви опинитиметесь втягнуті в цей конфлікт мимо своєї волі. Ви навіть не встигнете оком моргнути, коли будете виконувати пункт п'ятий Римського договору» [15]. На цій же прес-конференції Путіним була висунута низка претензій до країн НАТО, які, мовляв, безпідставно окреслили у свої документах Росію у ролі свого противника. При цьому Захід нібито лукаво висловлює свою стурбованість щодо концентрації російських військ на кордонах з Україною. А це, заявив Путін, країнами Заходу «представляється як загроза російського вторгнення – в даному випадку на Україну» й стає загрозою безпеці країн Балтії «на якій підставі – не дуже зрозуміло». Тим часом Київ було звинувачувано у «демонтажу Мінських домовленостей». В котрий раз було висунуто надумане звинувачення про нібито «дискримінацію російськомовного населення, котрому відмовлено як у визнанні його корінним народом... так і у використанні рідної мови». І, як вишенька на торті, пролунала теза про необхідність забезпечення безпеки і стабільності в Європі шляхом «внутрішньо українського урегулювання». Нібито Росія до агресії проти України не має жодного відношення. Чи є необхідність вдаватися до академічного спростування усіх цих вигадок, коли йдеться, власне, про звичайний «тролінг» – висунення безпідставних звинувачень задля втягування другої сторони у безкінечну полеміку, а то ще й змусити співрозмовника виправдовуватися? Загальновідомо, що хто

оправдується – той програє. Путін засвоїв цю методику ще з часів КДБ і нині грає саме на цьому.

У другій половині дня 21 лютого 2022 р. президент РФ В. Путін оголосив про визнання самопроголошених ДНР/ЛНР. Разом з тим він підписав відповідний указ та договори про дружбу, співробітництво та взаємну допомогу між РФ та ДНР/ЛНР. Не стало несподіванкою й те, що Путін доручив увести в ОРДЛО російські війська – на цю територію у напрямку до лінії зіткнення із Збройними Силами України посунули надзвичайно великі колони танків та бронетехніки. Реакцію з боку нашої країни передає заява президента України В. Зеленського від 22 лютого 2022 р.: «Ми хочемо миру та послідовності у своїх діях. Сьогодні МЗС направило державам-членам Ради безпеки ООН запит на основі Будапештського меморандуму з ініціативою проведення консультацій. Я ініціював скликання Ради безпеки ООН, проведення спецзасідання ОБСЄ. Ми наполягаємо на проведенні повноцінної роботи СММ ОБСЄ для запобігання провокаціям та подальшій ескалації». З боку України також було ініційовано скликання «нормандської четвірки». Позиція України була окреслена виразно й недвозначно: «Від наших партнерів ми чекаємо чітких та дієвих кроків підтримки. Дуже важливо побачити зараз, хто наш друг і партнер, а хто продовжить лякати РФ словами. Ми віддані дипломатичному врегулюванню і не піддаємося на будь-які провокації» [16]. Президентом України було запевнено, що наші кордони надійно захищені. Створено територіальну оборону. Наші партнери нас підтримують. Відповідно до статті 51 Статуту ООН Україна залишає за собою право на індивідуальну та колективну самооборону. З огляду на обставини, що складаються, Україна добре розрізняє де провокація, а де наступ військ агресора. Україна кваліфікує останні дії РФ як порушення територіальної цілісності нашої держави. Крім того, В. Зеленський заявив, що визнання Росією незалежності самопроголошених угруповань Донбасу може свідчити про односторонній вихід Москви із Мінських угод й ігнорування рішень в рамках нормандського формату. Так само Москва своїми рішеннями легалізує війська, які перебували на Донбасі з 2014 р. Президент запевнив, що ми на своїй землі, ми нікого й нічого не боїмось і нічого не віддамо. Сили і мужності у протистоянні Росії нам додає впевненість, що за нами – правда. Під час спілкування із журналістами президент України В. Зеленський зробив низку жорстких заяв: він пообіцяв опрацювати питання щодо розриву дипломатичних відносин з Росією, розглянути необхідність введення в країні воєнного стану, а також закликав увести санкції проти Росії, зокрема повністю зупинити «Північний потік – 2». Президент подякував західним партнерам за підтримку України: «Ми вдячні будь-якій допомозі. Важливою є санкційна допомога. Надто швидка. Росія визнала ЛДНР дуже швидко. Світові лідери мають показати швидку відповідь» [17]. Отже, крапки над «і» було розставлено, передчуття масованого вторгнення Росії в Україну було передано широкій громадськості України, готовність до протистояння

агресії засвідчено на високому державному рівні. Оскільки країни НАТО неодноразово заявляли, що уникатимуть участі в бойових операціях, основна надія покладалася на український народ, його мужність і стійкість. Мільйони українських громадян усвідомлювали, що факт визнання Росією ДНР/ЛНР означав лише завершення першого акту лукавого багаторічного трагіфарсу. Безпрецедентний тиск і безкінечні погрози з боку Росії щодо України наростали по експоненті. Стало зрозуміло, що великої, виснажливої війни з Росією не уникнути. А тим часом увесь світ мав змогу побачити тремтячі руки російських очільників на засіданні Радбезу РФ. Це дійство стало ще одним свідченням того, що стратегічно палії війни уже програли свою головну битву за уми і симпатії світової громадськості. Росія зримо стала не просто ізгоем у сучасному світі, вона стала уособленням держави-терориста. Віднині завершальним фіналом затіяного Росією трагіфарсу проглядається хіба що новітня «берлінська стіна», що проляже по кордону між Україною і Росією. А тим часом, заявив В. Зеленський, «міжнародно визнані кордони України залишаться такими ж, не зважаючи на дії Росії». Сподіваючись на краще, маємо готуватися до гіршого.

Морально-психологічна підготовка громадян України до вірогідного масованого вторгнення Росії не означала, що наша держава облишила спроби мирного врегулювання ситуації. Зокрема постпред України в ООН С. Кислиця на засіданні Ради Безпеки ООН, скликаного після визнання Росією незалежності угруповань ДНР і ЛНР, заявив, що Москва має негайно повернутися за стіл переговорів, а Радбез ООН має вжити заходів щодо відновлення миру й стабільності. Згідно слів Кислиці, Київ прагне миру й послідовний у своїх діях й засуджує указ про розміщення додаткових російських окупаційних сил на території України [18]. Відреагували на провокаційний акт Росії й країни Заходу. Президент США Дж. Байден відразу ж підписав новий пакет санкцій і того ж 22 лютого 2022 р. виступив із новою заявою щодо ситуації навколо України і Росії. Показово, що визнання президентом Росії В. Путіним незалежності сепаратистських угруповань Донбасу і введення на територію ОРДЛО російських військ Білий дім однозначно назвав «вторгненням». Більше того, Дж. Байден висловив думку, що путінська Росія спробує захопити якомога більші території України. У зв'язку з цим, американський лідер запропонував вдатися до більш широких санкцій, ніж тих, що вводилися проти Москви, на випадок подальшого вторгнення на територію України. Йдеться про санкції проти еліт та членів їх сімей. Обмеження стосуватимуться двох банків та вразять суверенний борг Росії. Визнання Путіним сепаратистських угруповань Байден назвав волаючим порушенням міжнародного права. Цей акт свідчить, що російський лідер «не зацікавлений в дипломатії». Водночас США продовжать надавати допомогу Україні й країнам НАТО, зокрема направлять американських військових в країни Балтії. Байден однозначно наголосив: «Росія заплатить ще більш високу ціну, якщо продовжить агресію, включаючи додаткові санкції». Одночасно він

наголосив, що агресію ще не пізно зупинити, а Вашингтон, як і раніше, відкритий для переговорів [19]. Так само нові санкції проти Росії ввела Велика Британія.

Було б не конструктивно з боку України аж надто брати країни Заходу на кпини за повільне надання допомоги й недостатню ефективність санкцій – від допомоги західних союзників України багато в чому залежатиме наша перемога. Однак так само не варт заплющувати очі й на ті самокритичні судження, які висловлюють самі ж західні оглядачі. Взяти хоча б аналіз, представлений впливовою газетою *The Wall Street Journal*. Західні лідери, зазначає це видання, докладають усіх зусиль, щоб визначитися із відповіддю на несподівано радикальний виклик В. Путіна самому порядку в Європі, що склався після закінчення холодної війни. Слід віддати належне – Захід у цій ділянці врешті-решт зумів опрацювати щось подібне на єдину позицію. Йдеться насамперед про питання щодо рубіжних «червоних ліній», а також масштабу тих санкцій, з якими Путін зіткнеться, якщо розпочне війну. Та попри все, вважає *The Wall Street Journal*, ця позиція все ж таки є оборонною, оскільки Путін зумів захопити дипломатичну і воєнну ініціативу в Європі, а Захід поки що не здатен цьому завадити. Тим часом Захід або ж пропонує Путіну різні шляхи виходу із кризи, або ж, в кращому випадку, Захід хіба що відповідає на стратегічні виклики Кремля імпровізацією. А тут до серйозної політики все ще далеко. Отож Захід має усвідомити дві основні свої проблеми: «Перша – це проблема волі. Захід не хоче йти на конфронтацію з Росією, і під час будь-якої кризи намагається урегулювати ситуацію. Подібна базова настанова не лише робить умиротворення привабливим варіантом кожного разу, коли виникають труднощі; вона заважає Заходу мислити проактивно. В результаті, коли Росія перестає турбувати Захід, той перестає про неї думати. Друга проблема – проблема уяви. Західні лідери як і раніше не розуміють Путіна... Вони до цього часу не зрозуміли, яке провалля відділяє їх світ від світу Путіна – доки вони це не усвідомлять, російський лідер буде продовжувати обманювати їхні очікування і втручатиметься у їхні плани» [20]. Коли вникнути у внутрішній світ Путіна, вважає газета, то слід виходити з того, що він – гравець, котрий звик йти на великий ризик з холодною головою. Було б недоречно стверджувати, що він ніколи не помиляється. Однак у нього за плечима солідний досвід того, як нав'язувати свою волю сильнішим противникам. До того ж слід зважати, що він є продуктом радянської системи, в рамках котрої влада завжди винаходила собі таку істину, щоб ця істина зміцнювала саму ж владу. А радянська влада, як відомо, була побудована на брехні, яку кремлівські володарі утверджували в свідомості людей як незаперечну істину, котру має поділяти усе суспільство. Тож коли Заходу здається, що він розвінчує Путіна як завідомого брехуна, то насправді це аж ніяк не позначається на його позиції в самій Росії – так в цій країні давно заведено і нікого тут брехня не дивує. Отож Заходу слід виходити насамперед не з особистісних характеристик Путіна, а з

того, що Росія насамперед потерпає від обмежень матеріального і демографічного характеру. А до того ж жоден із кремлівських правителів не здатен ігнорувати наявність такого геополітичного фактору, як розквіт Китаю. Відтак західні лідери, зазначає видання, можуть опрацювати продуктивну стратегію для сучасного світу лише «подолавши свою постісторичну зашореність». З того моменту ефективний опір Володимирі Путіну стане вповні можливим, хоча шлях цей і не буде простим. Висловлювалася слухна думка, що Вашингтон вдається до тактики «контрінформування», відповідаючи в такий спосіб на «гібридні» методи Москви. Відбувається свого роду «світова медійна битва» спецслужб: «З самого початку української кризи американський президент й високопоставлені чиновники його адміністрації – і майже в режимі реального часу – передають оприлюдненню секретні розвідувальні дані про очікувані маневри Росії, щоб таким чином їх упередити. Призначення цієї тактики – позбавити противника Вашингтона ефекту несподіваності, котрим змогла скористатися Москва в 2014 році, коли оволоділа Кримом, а також в 2008-му при нападі на Грузію» [21]. З американською методикою ознайомив громадськість радник президента з питань національної безпеки Джейкоб Салліван. Зокрема йшлося про попередження Джо Байдена від 18 лютого 2022 року щодо вірогідного наступу російських військ на Україну найближчими днями: «Ми провадили дуже активну роботу з тим, щоб показати світу, які конкретні плани й наміри має Росія і яким чином вона готується до втілення їх у життя. Все, що ми зробили – це пояснили світу, що цей конфлікт є не якоюсь кризою, в котру Москву втягнули, а жорстокою війною, котру вона веде згідно власного вибору» [21]. Аналіз опублікованих Вашингтоном даних показує, що розвіддані являють собою класично чисту інформацію, зібрану за допомогою супутників і засобів прослуховування. США від самого початку широко поширювали знімки, на котрих були зафіксовані угруповання російських військ поблизу рубежів України. Ці знімки постійно коригувалися з врахуванням нових даних. Наприклад, коли Москва оголосила про повернення частини військовослужбовців до місць постійного розташування, Вашингтон одразу ж оприлюднив свої матеріали, продемонструвавши, що чисельність російських сил, навпаки, лише зросла. Щоправда деякі інші розвіддані мали уже іншу природу походження. Так, застережливо були викриті Вашингтоном акції щодо дезінформації, які готувала Росія (включаючи й осіб, які будуть арештовані після взяття Києва росіянами), уже мають відношення до сфери таємних операцій – із джерел, що посідають високі пости в російських спецслужбах, а то й безпосередньо в Кремлі. Не виключаючи елементу можливої дезінформації з боку російських спецслужб, подальший розвиток подій засвідчив, що більша частина із них відповідає дійсності. А це, як зазначив держсекретар США Ентоні Блінкен, дає підставу говорити, що ситуація в Україні розвивається «згідно наперед складеному сценарію» з боку Росії [21]. Українські аналітики також висловлювали думку, що Росія своїм

пересуванням військ до українського кордону не лише не «відроджує» свою супердержавність часів СРСР, але й добивається зростання геополітичного протистояння із США. Наразі Кремль намагається усіма засобами впливу через ЗМІ створити ілюзію такої ж величі щодо себе, як це було у минулої наддержави. Принаймні добитися того, щоб сплановано й послідовно на своїх західних кордонах побудувати якусь подобу мілітаризованого «сухопутного Криму». І це буде відповіддю на те, що Путін назвав «інфраструктурою НАТО в Україні» [22].

Близько 5 ранку 24 лютого 2022 р. за київським часом В. Путін у своєму зверненні оголосив про проведення «спеціальної військової операції» в Україні. Одночасно РФ розпочала обстріли українських міст. Путін заявив, що в плани Москви не входить окупація України, проте РФ прагнучиме до її «демільтаризації та денацифікації». Знову задля обілення російської агресивної політики стала вживатися термінологія часів Нюрнберзького процесу щодо поверженої Німеччини. Україна штучно вводилася в ранг нібито нацистської держави, яку слід «демільтаризувати» й «денацифікувати». Росія ж підносилася до рівня світоча демократії й надії всього людства. Воістину праведні слова були сказані колись, що новітні фашисти прийдуть до влади під гаслами антифашизму. Російський путінський режим на практиці довів свою фашистську корпоративну сутність, а тому процес «фашизації Росії», до якого вдавався і я в останніх публікаціях, відтепер слід замінити на поняття «фашизм, що еволюціонує до нацизму». Курс на «остаточне вирішення української проблеми» – яскраве тому свідчення. Особливо прикрим для мене є те, що близько о 5.00 державний кордон України піддався атаці з боку російських військ, розташованих на території Білорусі. Втягування білорусів у війну з українцями – це щось немислиме, а винуваті в цьому акті братовбивчої війни, як писали древні, будуть «прокляті й убиті». Однак, тим часом із славних партизанських країв були здійснені атаки на прикордонні українські підрозділи та пункти пропуску із застосуванням артилерії, важкої техніки та стрілецької зброї. Активізувалася робота диверсійно-розвідувальних груп противника. В залежності від ситуації на ділянках кордону Збройні Сили України, прикордонники та Національна гвардія відкрили вогонь по ворогу. Міністр оборони О. Резніков підтвердив, що російська армія розпочала інтенсивні обстріли українських підрозділів на сході, а також центрів управління та аеродромів. Українська армія у відповідь дає відсіч російським військам і робить все, щоб захистити цивільних громадян. Президент України В. Зеленський у своєму зверненні заявив, що в Україні запроваджується воєнний стан. Він повідомив, що вранці провів переговори з президентом США Дж. Байденом і Вашингтон уже почав готувати міжнародну підтримку. Закликавши громадян до спокою, президент України сказав: «Ми сильні, ми готові до всього, ми переможемо всіх». «Ми розірвали дипломатичні відносини з Росією. Україна захищається і не віддасть свободу, щоб там не думали в

Москві. Росія підло, самовбивчо напала на нашу країну, як це зробила Німеччина під час Другої світової. Російська держава стоїть на шляху зла, але багато залежить від російського народу. Громадяни самі будуть обирати, на якому шляху кожен із них особисто. Хто не втратив совісті – пора виходити на протести проти війни з Україною», – сказав він у відеозверненні [23]. Володимир Зеленський також поінформував, що Збройні Сили України ведуть дійсно важкі бої, відбивають атаки на Донбасі і в районах на сході, на півночі, на півдні. Він повідомив, що Україна атакована на землі й у повітрі, армія стримує ворога, ворог поніс серйозні втрати, однак їй зараз потрібна широка підтримка: «Ми вже видаємо зброю і будемо видавати для захисту нашої землі усім бажаючим захищати наш суверенітет. Від кожного громадянина України залежить майбутнє нашого українського народу. Кожен, у кого є бойовий досвід і хто може приєднатися до оборони України, повинен негайно прибути у відповідні центри комплектації. МВС залучає до захисту держави ветеранів» [23]. Із свого боку голова МЗС України Д. Кулеба заявив, що глава Кремля В. Путін розпочав повномасштабну війну проти України: «Продовжуються удари по мирних українських містах. Це загарбницька війна. Україна захищатиметься та переможе. Світ може і має зупинити Путіна. Час діяти – просто зараз» [24]. З боку США пролунало послання під промовистою назвою «Заява президента Байдена про безпричинний і невинуватий напад Росії на Україну». В ній зокрема наголошено: «Сьогодні увечері весь світ молиться за народ України, котрий потерпає від нічим не спровокованого і невинуватого нападу російських збройних сил. Президент Путін обрав завідомо умисну війну, котра призведе до катастрофічних людських жертв і страждань. Росія одноосібно несе відповідальність за смерть і розрухи, котрі потягне за собою цей напад, а Сполучені Штати, їх союзники і партнери дадуть відповідь єдино і рішуче. Світ притягне Росію до відповідальності» [25]. Також президент США пообіцяв здійснити аналіз останніх даних служби національної безпеки, порадитись із колегами й звернутися до американського народу з тим, щоб оголосити про ті подальші заходи, до котрих США і їхні союзники й партнери будуть вдаватися стосовно Росії за цей безглуздий акт агресії проти України та глобального світу й безпеки. Америка буде координувати свої дії із союзниками по НАТО, щоб забезпечити рішучу спільну відповідь, що стримає будь-яку агресію проти альянсу. Тим часом провідні аналітики CNN повідомили з України американській аудиторії, що страшно бачити ширину й масштаб того, що спостерігається в даний момент. Війська увійшли з різних напрямків вздовж українського кордону, і все це співпадає із найсерйознішими попередженнями з боку західних офіційних осіб, які заявляли про ці наміри Росії. А втім ці російські плани насторожують американських аналітиків своєю нереалістичністю, оскільки в них не проглядається будь-яка стратегічна вигода чи навіть логіка з боку глави Кремля. І коли це все-таки відбувається, то логічно постає питання про мотивацію Путіна. Якщо піддати аналізу його

57-хвилинний виступ щодо причин вторгнення, то постає моторошна картина: «Це була людина, як і раніше одержима тим, що відбулося на зорі його кар'єри, коли він був офіцером КДБ в Берліні. Одержимий розпадом СРСР, котрий він назвав щонайбільшою геополітичною катастрофою ХХ ст. Скидається на те, що він одержимий і думкою про те, що Україна як держава не має права на існування і що це все відбувається через радянські помилки. І ще він одержимий цією безпідставною ідеєю, що НАТО якимось чином прагне напасти на Росію. Що Україна – це плацдарм. Він заявив, що натівські місії тут [в Україні], що намагалися навчити українських військовослужбовців краще захищати країну, були, по-суті, базами НАТО, що це плацдарм для нападу на Росію. Так усе подається. І навіть сьогодні ідея про те, що якимось чином в лавах української армії є неофашисти, котрих необхідно атакувати, щоб Росія могла захиститися... Це абсурд, котрий ми чуємо увесь цей час... коли це Росія вторгається, коли це в Росії усім заправляє авторитарний лідер-одинак, схоже, часто-густо у відриві навіть від власних силовиків...» [26]. Те, що ще дві-три години перед тим, тобто вранці 24 лютого вважалося немислимим, сталося. І, як виявилось, згідно з оцінками українських військових, це не була «спеціальна воєнна операція», як то стверджує Кремль, а «початок повномасштабного вторгнення». Цей аналіз співпадає із розвідданими США, котрі були заздалегідь передані українським офіційним особам. І в них говорилося, що авіаударами справа не обмежиться, що буде задіяно цілий спектр воєнних тактик, прийомів кібервійни, психологічної війни, розгорнутих дій наземних сил. В цілому стало самоочевидно – у світі назріла нова геополітична реальність. Україна і світ увійшли у нову фазу розвитку: відбувся потужний суспільний зсув «Національно-визвольної антифашистської війни українського народу». Ніхто не може передбачити усіх перипетій цього воєнного протистояння. Але перший же день війни уже зримо довів: український народ вистоїть, його збройні сили помножать свої спроможності. Немає жодного сумніву, що перемога буде за нами.

Список використаних джерел та літератури

1. Американські та німецькі ЗМІ дізналися ймовірні дати вторгнення Росії в Україну. URL: <https://www.unian.ua/war/amerikanskita-nimecki-zmi-diznalisya-ymovirni-dati-vtorgnennya-rosiji-vukrajinu-novini-donbasu-11701930.html>
2. 1+1: олигархи, бизнесмены и депутаты-миллионеры бегут с Украины. URL: <https://www.inosmi.info/11-oligarkhi-biznesmeny-i-deputatymillionery-begut-s-ukrainy.html>
3. Почему 16 февраля не состоялось вторжение РФ. URL: <http://ru.interfax.com.ua/news/blog/798819.html>
4. Україна, Британія і Польща офіційно оголосили про тристоронній альянс. URL: <https://tsn.ua/politika/ukrayina-britaniya-i-polscha-oficiyno-ogolosili-pro-tristoronnyu-spivpracyu-1980025.html>
5. Dzenник: вероятность нападения России на Украину растет, а не снижается. URL: <https://www.inosmi.info/dzennik-veroyatnost-napadeniyarossii-na-ukrainu-rastyot-a-ne-snizhaetsya.html>

6. Блинкен: «Дипломатия – единственный ответственный способ разрешить этот кризис». URL: <https://www.golosameriki.com/a/blinken-un-security-council-ukraine-crisis-remarks/6446447.html>
7. Politico: «новая норма» – Столтенберг призвал НАТО привыкать к «постоянной российской угрозе». URL: <https://www.inosmi.info/politico-novaya-norma—stoltenberg-prizval-nato-privykat-kpostoyannoju-rossijskoju-ugroze.html>
8. В Пентагоне не подтвердили версию о возможном вторжении РФ в Украину 16 февраля. URL: <https://www.dw.com/ru/v-htntagone-ne-podtverdili-versiju-o-vozmozhnom-vtorzhenii-rfv-ukrainu-16-fevralja/a-60763647>
9. Газета Mirror признала, что «вторжение» РФ на Украину не состоялось. URL: <https://news.ru/world/gazeta-mirror-priznala-chtovtorzhenie-rf-ne-sostoyalos/>
10. WP: попытка ввести в заблуждение – разведка США назвала отвод российских войск от границы с Украиной преднамеренной уловкой. URL: <https://www.inosmi.info/wp-popytkavvesti-v-zabluzhdenie—razvedka-ssha-nazvala-jtvod-rossijskikh-voysk-ot-granitsy-s-ukrain.html>
11. Обращение Байдена: полный текст. URL: https://censor.net/ua/resonance/3316466/obreschenye_bayidena_polnyi_text
12. Байден заявил о готовности России напасть на Украину «в ближайшие дни». URL: <https://www.dw.com/ru/dzho-baiden-jauveren-cho-rossija-hochet-napast-na-ukrainu/u-60838912>
13. TVP Info: Столтенберг гарантировал стопроцентную безопасность Польше – но не Украине. URL: <https://www.inosmi.info/tvp-infostoltenberg-garantiroval-stoprosentnuyu-bezopasnost-polshe---none-ukraine.html>
14. DM: остановить Путина, потому что он не остановится на Украине – Лиз Трасс призвала объединиться перед «российской агрессией». URL: <https://www.inosmi.info/dm-ostanovit-putina-potomu-cho-onne-ostanovitsya-na-ukraine—liz-trass-prizvala-obedinitysya-pered-.html>
15. Пресс-конференция по итогам российско-французских переговоров. URL: <https://www.kremlin.ru/events/president/news/67735>
16. «Україна залишає за собою право на індивідуальну і колективну самооборону»: Зеленський розповів, що буде далі. URL: https://tsn.ua/politika/zelenskiy-rosproviv-scho-bude-dali-1983433.html?utm_medium=refferral&utm_source=idealmedia&utm_campaign=tsn.ua&utm_...
17. Главред: Зеленский пообещал заняться разрывом отношений с Россией и заговорил о военном положении. URL: [inosmi. https://www.inosmi.info/glavred-zelenskiy-poobeschal-zanyatsya-razryvom-otnosheniys-rossii-i-zagovoril-o-voennom-polozheni.html](https://www.inosmi.info/glavred-zelenskiy-poobeschal-zanyatsya-razryvom-otnosheniys-rossii-i-zagovoril-o-voennom-polozheni.html)
18. Страна: Украина потребовала от России отменить решение о признании ДНР и ЛНР. URL: <https://www.inosmi.info/strana-ukraina-potrebovalaot-rossii-otmenit-reshenie-o-priznanii-dnr-i-lnr.html>
19. Джо Байден выступил с новым заявлением по ситуации вокруг Украины. URL: <https://rus.ozodi.org/a/31717292.html>
20. WSJ: Путин перехитрил Запад – потому что живет в своем мире. URL: <https://www.inosmi.info/wsj-putin-perekhitril-zapad—potomu-chtotot-zhivyot-v-svojom-mire.html>
21. «Война теней» теперь идет в открытую: Le Figaro – о противостоянии разведок США и России. URL: <https://www.inosmi.info/voyna-teneyteper-idyot-v-otkrytuju-le-figaro-o-protivostoyanii-razvedok-sshai-rossii.html>
22. Глава ЦРУ в Москве: не допустить удара по Украине? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/urns-in-russia/31553088.html>
23. Корреспондент: Зеленский заявил о разрыве дипотношений с Россией. URL: <https://www.inosmi.info/correspondent-zelenskiy-zayavil-orazryve-dipotnosheniys-s-rossii.html>
24. Корреспондент: Кулеба призвал мир остановить Путина. URL: <https://www.inosmi.info/correspondent-kuleba-prizval-mir-ostanovit-putina.html>

25. MSNBC: Байден осудил Россию за «неоправданное нападение» на Украину. URL: <https://www.inosmi.info/msnbc-bayden-osudil-rossiyu-zaneopravdannoe-napadenie-na-ukrainu.html>
26. «Очень тревожное утро» – корреспондента CNN поразил масштаб происходящего на Украине. URL: <https://www.inosmi.info/ochentrevozhnoe-utro-korrespondenta-cnn-porazil-masshtabproiskhodyaschego-na-ukraine.html>

References

1. UNIAN. (2022). *Amerykans"ki ta nimec"ki ZMI diznalysya jmovirni daty vtorhnennya Rosiyi v Ukrainu*. [Online]. Available from: <https://www.unian.ua/war/amerikanskita-nimecki-zmi-diznalysya-ymovirni-dati-vtorgnennya-rosiji-vukrajinu-novini-donbasu-11701930.html> [In Ukrainian].
2. 1+1. (2022). *Oligarhi, biznesmeny i deputaty-millionery begut s Ukrainy*. [Online]. Available from: <https://www.inosmi.info/11-oligarkhi-biznesmeny-i-deputatymillionery-begut-s-ukrainy.html> [In Russian].
3. Interfax-Ukraine. (2022). *Pochemu 16 fevralja ne sostojalos' vtorzhenie RF*. [Online]. Available from: <http://ru.interfax.com.ua/news/blog/798819.html> [In Russian].
4. TSN. (2022). *Ukrayina, Brytaniya i Pol"shha oficijno oholosyly pro trystoronnij al"jans*. [Online]. Available from: <https://tsn.ua/politika/ukrayina-britaniya-i-polscha-oficijno-ogolosili-pro-tristoronnyu-spivpracyu-1980025.html> [In Ukrainian].
5. Dzennik. (2022). *Veroyatnost' napadenija Rossii na Ukrainu rastet, a nesnizhaetsja*. [Online]. Available from: <https://www.inosmi.info/dzennik-veroyatnost-napadeniyarossii-na-ukrainu-rastyot-a-ne-snizhaetsya.html> [In Russian].
6. VOA. (2022). *Blinken: "Diplomatija – edinstvennyj otvetstvennyj sposob razreshit' jetotkrisis"*. [Online]. Available from: <https://www.golosameriki.com/a/blinken-un-security-council-ukraine-crisis-remarks/6446447.html> [In Russian].
7. Politico. (2022). *"Novaja norma" – Stoltenberg prizval NATO privykat' k "postojannoju rossijskoju ugroze"*. [Online]. Available from: <https://www.inosmi.info/politico-novaya-norma-stoltenberg-prizval-nato-privykat-kpostoyannoy-rossijskoju-ugroze.html> [In Russian].
8. DeutscheWelle. (2022). *V Pentagone ne podtverdili versiju o vozmozhnom vtorzhenii RF v Ukrainu 16 fevralja*. [Online]. Available from: <https://www.dw.com/ru/v-htntagone-ne-podtverdili-versiju-o-vozmozhnom-vtorzhenii-rfv-ukrainu-16-fevralja/a-60763647> [In Russian].
9. News.ru. (2022). *Gazeta Mirror priznala, chto "vtorzhenie" RF na Ukrainu ne sostojalos'*. [Online]. Available from: <https://news.ru/world/gazeta-mirror-priznala-chtovtorzhenie-rf-ne-sostoyalos/> [In Russian].
10. Washington Post. (2022). *Popytka vvesti v zabluzhdenie – razvedka SShA nazvala otvod rossijskih voysk ot granicy s Ukrainoj prednamerenoju ulovkoju*. [Online]. Available from: <https://www.inosmi.info/wp-popytka-vvesti-v-zabluzhdenie-razvedka-ssha-nazvala-jtvod-rossijskikh-voysk-ot-granitsy-s-ukrain.html> [In Russian].
11. Censor.net. (2022). *Obrashhenie Bajdena: polnyj tekst*. [Online]. Available from: https://censor.net/ua/resonance/3316466/obreschenye_bayidena_polnyi_text [In Russian].
12. DeutscheWelle. (2022). *Bajden zajavil o gotovnosti Rossii napast' na Ukrainu "v blizhajshie dni"*. [Online]. Available from: <https://www.dw.com/ru/dzho-bajden-ja-uveren-cto-rossija-hochet-napast-na-ukrainu/a-60838912> [In Russian].
13. TVP Info. (2022). *Stoltenberg garantiroval stoprocentnuju bezopasnost' Pol'she – no ne Ukraine*. [Online]. Available from: <https://www.inosmi.info/tvp-infostoltenberg-garantiroval-stoprosentnuyu-bezopasnost-polshe---none-ukraine.html> [In Russian].
14. DM. (2022). *Ostanovit' Putina, potomucto on ne ostanovitsja na Ukraine – Liz Trass prizvala ob'edinit'sja pered "rossijskoju agressiej"*. [Online]. Available from:

- <https://www.inosmi.info/dm-ostanovit-putina-potomu-chno-onne-ostanovitsya-na-ukraine—liz-trass-prizvala-obedinitsya-pered-.html> [In Russian].
15. Kremlin.ru. (2022). *Press-konferencija po itogam rossijsko-francuzskih peregovorov*. [Online]. Available from: <https://www.kremlin.ru/events/president/news/67735> [In Russian].
  16. TSN. (2022). *“Ukrayina zalyschaje za soboyu pravo na indyvidual”nu i kolektyvnu samooboronu”*: Zelens”kyj rozpoviv, shho bude dali. [Online]. Available from: https://tsn.ua/politika/zelenskiy-rosproviv-scho-bude-dali-1983433.html?utm_medium=refferal&utm_source=idealmedia&utm_campaign=tsn.ua&ut... [In Ukrainian].
  17. Glavred. (2022). *Zelenskiy poobeshhal zanjat'sja razryvom otnoshenij s Rossiej I zagovoril o voennom polozenii*. [Online]. Available from: <https://www.inosmi.info/glavred-zelenskiy-poobeschal-zanyatsya-razryvom-otnosheniys-rossiey-i-zagovoril-o-voennom-polozheni.html> [In Russian].
  18. Strana. (2022). *Ukraina potrebovala ot Rossii otmenit' reshenie o priznanii DNR i LNR*. [Online]. Available from: <https://www.inosmi.info/strana-ukraina-potrebovalaot-rossii-otmenit-reshenie-o-priznanii-dnr-i-lnr.html> [In Russian].
  19. Radio Ozodi. (2022). *Dzho Bajden vystupil s novym zajavleniem po situacii vokrug Ukrainy*. [Online]. Available from: <https://rus.ozodi.org/a/31717292.html> [In Russian].
  20. WSJ. (2022). *Putin perehitril Zapad – potomuchto zhivet v svoem mire*. [Online]. Available from: <https://www.inosmi.info/wsj-putin-perekhitril-zapad—potomu-chnotot-zhivyot-v-svoyom-mire.html> [In Russian].
  21. Le Figaro. (2022). *“Vojna tenej” teper' idet v otkrytuju: Le Figaro – o protivostojanii razvedok SShA i Rossii*. [Online]. Available from: <https://www.inosmi.info/vojna-teneyteper-idyot-v-otkrytuyu-le-figaro—o-protivostoyanii-razvedok-sshai-rossii.html> [In Russian].
  22. Radio Svoboda. (2021). *Glava CRU v Moskve: ne dopustit' udara po Ukraine?* [Online]. Available from: <https://www.radiosvoboda.org/a/urns-in-russia/31553088.html> [In Russian].
  23. Korrespondent. (2022). *Zelenskiy zajavil o razryve dipotnoshenij s Rossiej*. [Online]. Available from: <https://www.inosmi.info/correspondent-zelenskiy-zayavil-orazryve-dipotnosheniy-s-rossiej.html> [In Russian].
  24. Korrespondent. (2022). *Kuleba prizval mir ustanovit' Putina*. [Online]. Available from: <https://www.inosmi.info/correspondent-kuleba-prizval-mir-ostanovit-putina.html> [In Russian].
  25. MSNBC. (2022). *Bajden osudil Rossiju za “neopravdannoe napadenie” na Ukrainu*. [Online]. Available from: <https://www.inosmi.info/msnbc-bayden-osudil-rossiyu-zaneopravdannoe-napadenie-na-ukrainu.html> [In Russian].
  26. CNN. (2022). *“Ochen' trevozhnoe utro” - korrespondenta CNN porazil masshtab proishodjashhego na Ukraine*. [Online]. Available from: <https://www.inosmi.info/ochentrevozhnoe-utro—korrespondenta-cnn-porazil-masshtabproiskhodyashego-na-ukraine.html> [In Russian].

Tkachenko V. Position of Western Countries Regarding Ukraine in the eve the Full-scale Invasion of the Russian Federation on February 24, 2022.

The article brought to the attention of the reader analyzes the positions of various countries of the world on the eve of Russia’s large-scale invasion of Ukraine on February 24, 2022. Since 2014, Ukraine has been in a state of undeclared war with Russia, which led to the occupation of Crimea and part of the territories of Donbas. After that, the war continued to smolder after the signing of the Minsk Agreements in 2015. At the end of 2021, there were signs that the Russian Federation was preparing for a full-scale invasion of Ukraine, which was publicly announced by US President J. Biden. For several months, the formation of a coalition of Western countries took place with the aim of providing military assistance to Ukraine to prevent the development of the conflict.

The article examines the position of key Western states regarding the Russian-Ukrainian conflict and its evolution during this period of time. Ukraine played the role of a catalyst for establishing the

unity of the West. An extremely important role in the implementation of the consolidation of the countries of the North Atlantic Alliance was played by the US leadership, which used a new approach – the release of intelligence data to influence the enemy's decisions. In addition, the mistakes made by Western countries since 2008, which made Russia's invasion of Ukraine possible, were analyzed. The article examines the attitude of the population of Ukraine and Russia to the problem based on sociological surveys that confirm the falsity of Russian narratives about the Russian-Ukrainian conflict. The coverage of the escalation of the Russian-Ukrainian war in the Western media on the eve of the invasion was analyzed. The author analyzed V. Putin's worldview and the reasons for his decision to attack Ukraine. The topic considered in the publication is of great value to the reader in connection with the escalation of the Russian-Ukrainian war and allows one to understand the circumstances that preceded the invasion.

Keywords: *Ukraine, Russian Federation, full-scale invasion, the USA, European Union, NATO, appeasement, sanctions, severance of diplomatic relations.*